

Mäntsälän kansalaisopiston
taiteen perusopetuksen yleisen
oppimäärän opetussuunnitelma
lasten ja nuorten kuvataiteessa (TPO)

Mäntsälän
kansalaisopisto

Sisällys

1 Oppilaitoksen toiminta-ajatus	3
2 Oppilaitoksen arvot.....	4
3 Oppimiskäsitys	5
4 Oppimisympäristöt ja työtavat.....	6
5 Oppilaitoksen toimintakulttuuri	6
6 Opintojen laajuus ja rakenne	8
7 Yleisen oppimäärän yhteiset tavoitteet.....	9
8 Oppimäärän yksilöllistäminen	9
9 Oppimisen arviointi.....	10
10 Lasten ja nuorten taiteen perusopetus (TPO) kuvataiteessa.....	12
10.1. Tavoitteet	15
10.2. Rakenne ja laajuus	15
10.3. Varhaisiän kuvataidekasvatus	15
10.4. Lasten ja nuorten kuvataiteen yhteiset opinnot.....	16
10.4.1 Yleistä yhteisistä opinnoista	16
10.4.2 Yhteisten opintojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	16
10.4.3 Yhteisten opintojen laajuus.....	19
10.4.4 Yhteisten opintojen opintokokonaisuudet	19
10.5. Lasten ja nuorten kuvataiteen teemaopinnot.....	23
10.5.1 Yleistä teemaopinnoista.....	23
10.5.2 Teemaopintojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt.....	23
10.5.3 Teemaopintojen laajuus.....	23
10.5.4 Teemaopintojen opintokokonaisuudet.....	19
10.6. Työtavat lasten ja nuorten kuvataiteen opetuksessa.....	33
10.7. Oppimisen arviointi lasten ja nuorten kuvataiteen opetuksessa.....	34

1 Oppilaitoksen toiminta-ajatus

Taiteen perusopetus perustuu lakiin, jonka mukaan ”taiteen perusopetus on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen” (633/1998, 1§).

Taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) 5 §:n mukaan Opetushallitus päättää taiteenaloittain taiteen perusopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä opetussuunnitelman perusteissa. Opetushallitus päättää myös oppilaan arvioinnista ja todistukseen merkittävistä tiedoista (Laki taiteen perusopetuksesta, 8 §). Mäntsälän kansalaisopiston taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelma on laadittu näiden opetussuunnitelman perusteiden pohjalta.

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelmien perusteissa määritellään [taiteen perusopetuksen tehtävät](#).

Mäntsälän kansalaisopiston toiminta-ajatuksena on vastata ympäristöstä nouseviin sivistyksellisiin haasteisiin ja tarjota mahdollisuus elinikäiseen harrastamiseen sekä aktiiviseen ja tavoitteelliseen opiskeluun eri elämänvaiheissa kaikenikäisille opiskelijoille.

Taiteen perusopetuksen tarkoituksena on luoda perustaa emotionaalille, esteettiselle ja eettiselle kasvulle. Opintojen aikana syntyvä kokemuksellinen suhde taiteeseen luo pohjan taiteiden elinikäiselle harrastamiselle sekä luo edellytyksiä hakeutua oman taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.

Opetus kehittää ja säilyttää kansallista kulttuuria sekä tukee oppilaan kykyä arvostaa eri kulttuureita ja toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Mäntsälän kansalaisopistossa kannustetaan oppilaita käymään erilaisissa taiteen näyttelyissä- ja esityksissä sekä vierailemaan paikallisissa kohteissa. Yhteistyötä tehdään paikallisesti mahdollisuuksien mukaan muiden taidekasvatusta antavien oppilaitosten ja tahojen kanssa.

Mäntsälän kansalaisopistossa annetaan yleisen oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta lapsille ja nuorille kuvataiteessa (sekä kuvataiteessa ja käsityössä aikuisille). Taiteen perusopetusta järjestetään Mäntsälässä ja Pukkilassa.

Mäntsälän kansalaisopistolla on voimassa olevat järjestyssäännöt. Mäntsälän kansalaisopisto noudattaa Mäntsälän kunnan strategiaa ja eettisiä pelisääntöjä.

2 Oppilaitoksen arvot

Mäntsälän kansalaisopiston toimintaa ohjaavat Mäntsälän kunnan arvot ja voimassa oleva kunnan strategia.

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat arvoperustaan, jonka mukaan taiteen perusopetus rakentuu ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurien moninaisuuden kunnioitukselle.

Jokainen ihminen on ainutlaatuinen ja arvokas yksilönä ja yhteisöjen jäsenenä. Opetuksessa arvostetaan oppilaiden uteliaisuuden säilymistä, herkkyyttä ympäristölle, kriittisyyttä, kauneudentajun kehittymistä, eettisyyttä ja toisten huomioimista. Opetuksen tavoitteita ovat myös erilaisuuden hyväksyminen ja tasa-arvo. Oppilaita kannustetaan tukemaan toinen toisiaan ja luottamuksen syntymiseen kurssin osallistujien välille. Ryhmässä toimiminen antaa valmiuksia toimia myös muussa yhteiskunnassa. Opetus ohjaa pohtimaan ja arvioimaan, mikä elämässä on merkityksellistä ja arvokasta. Oppilaita kannustetaan pohtimaan taiteen merkitystä omassa elämässä sekä vaikuttamaan omaan elinympäristöönsä taiteen keinoin. Taiteen perusopetus tuottaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväää tulevaisuutta.

Opetus luo pohjaa elinikäisen taidesuhteen luomiselle ja kulttuurisen osallisuuden edistämiseksi. Taiteenalan yleisen oppimäärän opinnot tarjoavat innostavia ja monipuolisia mahdollisuuksia taiteen tekemiseen ja kokemiseen sekä taiteesta nauttimiseen.

3 Oppimiskäsitys

Oppilaitoksen oppimiskäsitykseen mukaan oppilas on ainutkertainen, aktiivinen toimija ja hänellä on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä. Keskeistä on oppilaan luovan ajattelun ja toiminnan tukeminen. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden yksilölliset oppimisen tarpeet ja lähtökohdat. Oppilasta kannustetaan ja ohjataan valitsemaan itselleen merkityksellisiä tapoja tehdä taidetta.

Taiteen oppiminen on pitkäjänteinen ja kokonaisvaltainen prosessi. Oppiminen perustuu tekemällä oppimiseen, suunnitelmallisuuteen sekä kykyyn arvioida omaa oppimista. Oppilas oppii perustaitoja, joita hän voi myös soveltaa uuden oppimisessa.

Taitojen kehittyminen vaatii harjoittelua ja oppilaita ohjataan oppimaan harjoittelemisen merkitys. Aivotutkimuskin korostaa oppimisen, harjoittelun, innostumisen ja tarkkaavaisuuden suuntaamisen merkitystä taitojen kehittämisessä. Oppilaalla tulee olla mahdollisuus asettaa omia tavoitteita. Oppilasta kannustetaan työskentelemään sekä itsenäisesti että toisten oppilaiden kanssa. Opetuksessa arvostetaan oppilaan mielipiteitä ja näkemyksiä ja ohjataan vuorovaikutuksellisuuteen.

Opettajalla on keskeinen merkitys oppilaan opiskelutaitojen kehittämisessä. Opettaja on oppimisen mahdollistaja. Opettaja motivoi oppilasta kokeilemaan uutta. Hän antaa oppilaille tunnustusta sekä kannustavaa että rakentavaa palautetta. Oppimistehtävät antavat oppilaalle onnistumisen kokemuksia, ja ne mahdollistavat etsivän ja luovan oppimisen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan aiemmat kokemukset.

[Oppimiskäsitys perusteissa.](#)

4 Oppimisympäristöt ja työtavat

Taiteen perusopetuksessa luodaan kannustava, virikkeellinen ja innostava oppimisympäristö. Oppimisympäristö tukee oppilaan kasvua ja oppimista sekä antaa onnistumisen kokemuksia. Se on ilmapiiriltään avoin, myönteinen, iloinen ja oppilasta

rohkaiseva. Opettajat pyrkivät poistamaan oppilaan oppimisen esteitä. Oppilaalla on mahdollista oppimistehtävissä ylittää rajoja ja edetä luovasti ja yksilöllisesti.

Kansalaisopisto pyrkii siihen, että tilat, työvälineet ja materiaalit ovat asianmukaisia. Se mahdollistaa erilaisten asioiden oppimisen ja tavoitteiden saavuttamisen. Digitaalista oppimisympäristöä ja sovelluksia käytetään tarkoituksenmukaisesti opetuksessa.

Oppimisympäristön tulee olla fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen. Lähellä oleva luonto on tärkeä oppimisympäristö. Oppimisympäristössä on otettava huomioon, että taiteellinen työskentely on pitkäjännitteistä ja taitojen oppiminen tapahtuu vähitellen. Tavoitteena on luoda edellytyksiä taiteiden välisen osaamisen kehittämiseen ja paikallisen kulttuurin kehittämisen tukemiseen. Mahdollisuuksien mukaan tavoitteena on tehdä yhteistyöhankkeita eri toimijoiden ja organisaatioiden välillä. Tärkeitä oppimisympäristöjä ovat myös käynnit erilaisissa näyttelyissä ja esityksissä sekä vierailut paikallisilla kohteissa.

[Oppimisympäristöt perusteissa.](#)

5 Oppilaitoksen toimintakulttuuri

Taiteen perusopetus perustuu laadukkaaseen ja pitkäjänteiseen vapaa-ajan opetukseen, mikä vahvistaa lapsen itseilmaisua, keskittymiskykyä ja sosiaalisia taitoja. Opetus huomioi oppilaan kehityksen sekä mahdollistaa luovan ja tutkivan oppimisen. Taiteen perusopetus on matalan kynnyksen taiteen opetusta, joka etenee tasolta toiselle. Opiskelu perustuu opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Mäntsälän kansalaisopistossa kiinnitetään huomiota oppimisympäristön ja ilmapiirin turvallisuuteen jokaiselle oppilaalle. Kestävä kehitys ja hyvinvointi otetaan huomioon niin oppilaiden työskentelyssä kuin materiaalien valinnassa. Opetuksessa arvostetaan oppilaan mielipiteitä ja näkemyksiä ja ohjataan vuorovaikutuksellisuuteen.

Kurssitehtävät haastavat oppilasta kuvataiteelle ominaiseen prosessimaiseen työskentelyyn. Kurssityöt pyritään loppuunsaattamaan valmiiksi ja kurssitöitä laitetaan

mahdollisuuksien mukaan esille lukuvuoden aikana. Koko lukuvuoden työskentelyprosessi tulee näkyväksi Mäntsälän kansalaisopiston vuosittaisten kevätnäyttelyjen yhteydessä.

Oppilaitoksessa arvostetaan taiteiden välistä yhteistyötä. Lisäksi vuosittain toteutetaan taidenäyttelyretki ja taiteen perusopettajat kokoontuvat yhteisiin opettajakokouksiin vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa. Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä muiden taiteen parissa toimivien oppilaitosten kanssa ja otetaan esimerkiksi paikalliset toimijat huomioon opetuksessa.

Kerran lukuvuodessa järjestetään taiteen perusopetuksen vanhempainkahvila verkkokokouksena. Tapaamisessa huoltajille kerrotaan taiteen perusopetuksen opinnoista ja pitkäjänteisen opiskelun tärkeydestä sekä opinnoissa etenemisestä ja oppilaiden tukemisesta opintopolulla. Lisäksi tapaamisessa huoltajat pääsevät tutustumaan opettajaan ja kysymään opintoihin liittyviä kysymyksiä.

Mahdollisuuksien mukaan järjestetään myös avoimien ovien tapahtumia tai työpajoja, jolloin vanhemmat voivat käydä tutustumassa opetukseen. Lisäksi vuosittainen kevätnäyttely on hyvä tilaisuus tutustua oppilastöihin ja opintoihin. Lisätietoa opinnoista voi kysyä kansalaisopiston toimistosta tai päätoimiselta kuvataiteen opettajalta.

Oppilaat voivat hakea opintoihinsa Mäntsälän kunnan vapaa-aikapalvelujen harrastusstipendiä vuosittain elo- ja joulukuussa. Myönnettävä avustus on tarkoitettu ohjattuun harrastustoimintaan 7–17-vuotiaille mäntsäläläisille nuorille esimerkiksi taiteen perusopetusta antavassa oppilaitoksessa ja kansalaisopistossa.

Tavoitteena on, että Mäntsälän kansalaisopiston taiteen perusopetuksen opettajat ovat alansa asiantuntijoita ja päteviä myös pedagogisesti asetuksen (986/1998, 20§) mukaan. Toimintakulttuurin kehittäminen tarkoittaa jatkuvaa pedagogiikan ja taiteenalan osaamisen kehittämistä.

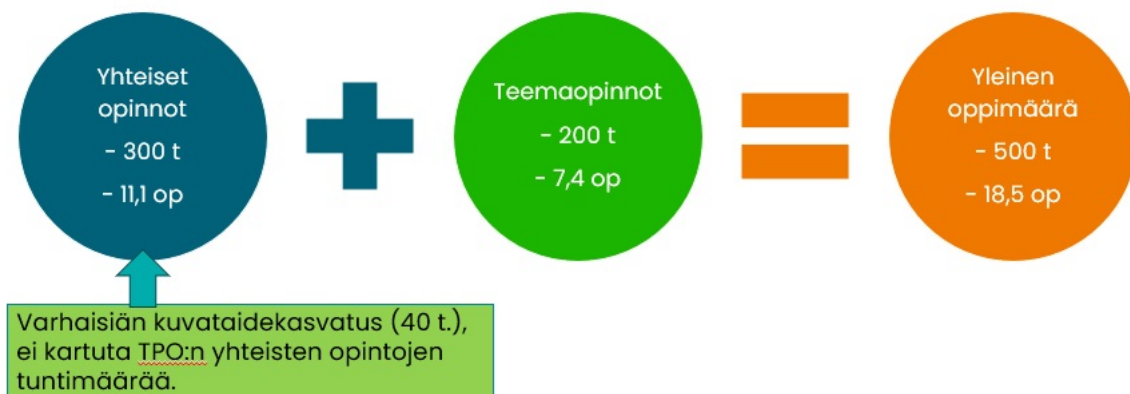
[Toimintakulttuuri perusteissa.](#)

6 Opintojen laajuus ja rakenne

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän laskennallinen kokonaislaajuus on 500 tuntia (18,5 opintopistettä). Yleisen oppimäärän opinnot muodostuvat taiteenalan yhteisistä opinnoista 300 tuntia (11,1 op) ja teemaopinnoista 200 tuntia (7,4 op). Laskennallisen laajuuden oppitunnin kesto on 45 minuuttia. Yhteisten opintojen tarkoituksena on kuvataiteen perustaitojen hankkiminen. Teemaopinnoissa tarkoituksena on yhteisissä opinnoissa hankittujen taitojen laajentaminen ja soveltaminen. Yhteisiä opintoja edeltävän varhaisiän kuvataidekasvatuksen laajuus on 40 tuntia lukuvuosittain, 20 tuntia syksyisin ja 20 tuntia keväisin.

[Opetushallituksen perusteissa rakenteesta](#)

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän rakenne ja laajuus (tunteina ja opintopisteinä)

7 Yleisen oppimäärän yhteiset tavoitteet

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän tavoitteena on elinikäisen taidesuhteen ja kulttuurisen osallisuuden edistäminen. Taiteenalan yleisen oppimäärän opinnot tarjoavat innostavia ja monipuolisia mahdollisuuksia taiteen tekemiseen ja kokemiseen sekä taiteesta nauttimiseen. Oppilaita kannustetaan pohtimaan taiteen merkitystä omassa elämässä sekä vaikuttamaan omaan elinympäristöönsä taiteen keinoin.

Yleisen oppimäärän tavoitteena on oppimisen ilon, opiskelumotivaation ja luovan ajattelun edistäminen. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden yksilölliset oppimisen tarpeet ja

lähtökohdat. Oppilasta kannustetaan ja ohjataan valitsemaan itselleen merkityksellisiä tapoja tehdä taidetta.

Yleisen oppimäärän opinnoissa oppilaat kokeilevat, harjoittelevat ja soveltavat taiteenalan ilmaisukeinoja moniaistisesti. Opetus tukee oppilaiden ajattelun taitojen ja monilukutaidon kehittymistä myös taiteiden ja tieteiden välisyyttä hyödyntämällä. Oppilaita kannustetaan tutustumaan taiteenalaan historiallisesta ja yhteiskunnallisesta näkökulmasta.

8 Oppimäärän yksilöllistäminen

Oppilailla on mahdollista korvata useamman kerran poissaoloja erikseen sovituilla kotona tehtävillä korvaavilla tehtävillä. Oppilaan opettajan harkinnassa on, milloin oppilaalle annetaan korvaavia kotitehtäviä. Korvaavilla kotitehtävillä pyritään siihen, että oppilaalla on mahdollista poissaoloista huolimatta päästä lukuvuoden oppimistavoitteisiin.

Tarvittaessa voidaan yksilöllistää oppimäärää vastaamaan oppilaan opiskelu- ja oppimisedellytyksiä. Tällöin oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja opettajan kanssa. Yksilöllistäminen voi tarkoittaa tavoitteiden, sisältöjen, opiskeluajan, opetuksen toteuttamistavan, tarvittavien tukitoimien ja arviointimenettelyn yksilöllistämistä. Yksilöllistäminen tehdään niin, että oppilas voi kehittää taitojaan omista lähtökohdistaan. Mahdollisuudesta yksilöllistää oppimäärää annetaan tietoa huoltajille.

Päätöksen oppilaan oppimäärän yksilöllistämisen prosessin käynnistämisestä tekee rehtori.

9 Oppimisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan oppimista, tukea hänen edistymistään opinnoissa ja kehittää hänen edellytyksiään itsearviointiin. Palautteella ohjataan oppilasta omien tavoitteiden suuntaiseen opiskeluun sekä oman oppimisprosessin ymmärtämiseen.

Oppilaan työskentelyä arvioidaan monipuolisesti. Arviointi on oppimiseen kannustavaa, oikeudenmukaista ja eettisesti kestävää.

Oppilaan oppimista ohjataan ja arvioidaan monipuolisesti oppimisprosessin eri vaiheissa. Opettaja antaa oppilaille tunnustusta sekä kannustavaa että rakentavaa palautetta. Arviointi ja sen pohjalta annettava jatkuva palaute on vuorovaikutteista ja edistää oppilaiden osallisuutta. Oppilaita ohjataan oman oppimisen pohdintaan itsearviointi- ja vertaisarviointitaitoja kehittämällä. Oppilaita rohkaistaan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä sekä antamaan rakentavaa palautetta.

Arviointi opintojen aikana perustuu opetussuunnitelmassa kuvattuihin yhteisten opintojen ja teemaopintojen opintokokonaisuuksien tavoitteisiin. Opintojen aikaisessa arvioinnissa otetaan huomioon opetussuunnitelmassa kuvatut taiteenalan yleisen oppimäärän arvioinnin kohteet.

Arviointi ei kohdistu opiskelijoiden arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Oppilasta perehdytetään taiteenalan arvioinnin periaatteisiin ja käytäntöihin. Oppilaalle ja huoltajille annetaan tietoa oppilaan vuoden aikana suorittamista opintokokonaisuuksista.

Kurssit arvioidaan asteikolla hyväksytty – hylätty. Kurssihyväksyntä edellyttää 80 % läsnäoloa kursseilla sekä kurssitöiden tekemistä. Oppilailla on mahdollista korvata tätä useamman kerran poissaoloja opettajan kanssa etukäteen sovitulla ja itsenäisillä kuvataiteen tehtävillä tai päätoimisen opettajan kanssa etukäteen sopien erilliselle ja korvaamiseen soveltuvalla kurssille osallistumalla. Jos oppilas on poissa yli 50 % kurssin tuntimäärästä, kurssia ei hyväksytä osaksi taiteen perusopetusta. Tällöin oppilaan tulee suorittaa kurssi uudelleen, jotta se voidaan hyväksyä osaksi hänen opintojaan.

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustaminen tehdään perustuen selvityksiin oppilaan opinnoista tai näyttöihin osaamisesta sekä suhteessa kunkin hyväksi luettavan opintokokonaisuuden tavoitteisiin ja sisältöihin. Myös oppilaan siirtyessä opiskelemaan oppimäärästä toiseen osaamisen tunnustamisessa ja opintojen hyväksi lukemisessa menetellään, kuten edellä on kuvattu.

Oppilas saa Mäntsälän kansalaisopistolta todistuksen opinnoistaan, kun koko opintokokonaisuus 500 tuntia (18,5 op) on suoritettu. Lisäksi opinnot on mahdollista siirtää

oppilaan huoltajan suostumuksella Koski-tietovarantoon. Takautuvasti opintoja voi viedä Koski- tietovarantoon, jos opintokokonaisuudet on aloitettu syksyllä 2018 tai sen jälkeen. Suoritukset näkyvät oppilaalle Oma Opintopolku- sivustolla.

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän päättötodistus

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän päättötodistuksen tulee sisältää seuraavat asiat:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- oppilaitoksen nimi
- taiteenala
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- opiskeluaika vuosina
- oppilaan suorittamat yleisen oppimäärän yhteiset opinnot
- kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
- oppilaan suorittamat yleisen oppimäärän teemaopinnot
- kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
- rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima
- kunnan omalla päätöksellään järjestämässä taiteen perusopetuksessa todistukseen

merkitään taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman hyväksymispäivämäärä

- merkintä, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden 2017 mukaisesti.

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän päättötodistus voi sisältää liitteitä.

Oppilaalle annetaan pyydettäessä osallistumistodistus suorittamistaan taiteenalan yleisen oppimäärän opinnoista, jos opinnot keskeytyvät tai oppilas tarvitsee niitä muusta syystä. Osallistumistodistus voi sisältää liitteitä.

10 Lasten ja nuorten taiteen perusopetus (TPO)

kuvataiteessa

10.1. Tavoitteet

Kuvataiteen yleisen oppimäärän tehtävänä on tukea oppilaan kasvua, itsetuntemusta, identiteetin rakentumista ja kulttuurista osaamista kuvataiteen keinoin. Opetus vahvistaa oppilaan kokemusta itsestään visuaalisen kulttuurin aktiivisena toimijana sekä luovana ja vastuullisena yhteisön jäsenenä. Opinnot kehittävät visuaalisen havainnoinnin, ajattelun, ilmaisun, tulkinnan ja arvottamisen taitoja sekä luovat edellytyksiä uuden oppimiselle.

Opetus rakentaa yhteyksiä oppilaiden omien kuvallisten kulttuurien sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin välille. Opintoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin jatkuvaa muuntumista ja avoimia rajoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia syventyä heille merkityksellisiin sisältöihin, teemoihin ja ilmaisun keinoihin. Oppilaiden kokemusmaailmaan kiinnittyvällä lähestymistavalla luodaan perustaa oivalluksia herättävälle oppimiselle ja tekemisen ilolle. Oppilasta kannustetaan nauttimaan kuvataiteesta sekä arvostamaan omaa ja muiden taiteellista työtä.

Opintojen edetessä oppilas oppii tulkitsemaan ja arvioimaan kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria eri näkökulmista. Opetuksessa innostetaan pohtimaan taiteiden ja tieteiden yhteyksiä sekä löytämään niistä uusia oivalluksia. Oppilaita kannustetaan käyttämään taiteen toimintatapoja yhteistyön, vuorovaikutuksen, osallistumisen ja vaikuttamisen välineenä. Opinnot luovat perustaa oppilaan omakohtaisen taidesuhteen kehittymiselle ja kuvataiteen elinikäiselle harrastamiselle.

Kuvataiteen perustaitoja Mäntsälän kansalaisopiston taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelmassa ovat:

- piirtäminen; havainnon sekä mielikuvituksen mukaan

- maalaaminen; eri menetelmien käyttö ja eri tekniikoiden (öljy-, akvarelli-, akryylivärit) hyödyntäminen ilmaisun tukena
- kolmiulotteisuus, tilallinen ajattelu
- medialukutaito, ympäröivä visuaalinen kulttuuri
- kulttuuri- ja taidehistoriaan sekä nykyaikaiseen tutustuminen
- sanallistaminen, töistä keskusteleminen, taidesanaston oppiminen
- taiteidenvälisyys, oppilaat tiedostavat mm. kädentaitojen, arkkitehtuurin, musiikin ja tanssin osana taidetta

[Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän kuvataiteen opetussuunnitelman perusteet.](#)

10.2. Rakenne ja laajuus

Mäntsälän kansalaisopiston taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opinnot kuvataiteessa koostuvat yhteisistä opinnoista ja teemaopinnoista. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän laskennallinen laajuus on 500 tuntia (18,5 opintopistettä), josta yhteisten opintojen laskennallinen laajuus on 300 tuntia (11,1 op) ja teemaopintojen 200 tuntia (7,4 op). Oppitunnin laskennallinen pituus on 45 minuuttia. Kurssien minimiopiskelijamäärä on Mäntsälässä 8 oppilasta ja Pukkilassa 6 oppilasta.

Opetus koostuu yhteisissä opinnoissa koko lukuvuoden kursseista sekä teemaopinnoissa 1) lukukauden mittaisista kursseista, 2) vuosittaisista taidenäyttelyretkistä, 3) lyhytkursseista ja 4) kesäkurssista. Lisäksi oppilas voi valita kursseja Mäntsälän kansalaisopiston avoimesta kurssitarjonnasta, jos ne soveltuvat teemaopintoihin ja niistä on sovittu ennakkoon päätoiminen opettajan kanssa.

Mäntsälän kansalaisopiston taiteen perusopetuksessa on lukuvuosittain vaihtuva yleinen teema, jota hyödynnetään opetuksen sisällöissä ja kurssitehtävissä. Erillisiä kotitehtäviä ei

opinnoissa ole, vaan opetus perustuu lähiopetukseen ryhmämuotoisesti. Lisäksi oppilaat osallistuvat kansalaisopiston vuosittaiseen kevätnäyttelyyn kurssitöillään. Oppilaat saavat kurssityöt itselleen viimeistään opetuskauden päättyessä.

Opinnot kestävät kokonaisuudessaan keskimäärin seitsemän vuotta, jos oppilas opiskelee kerran viikossa kokoontuvilla kursseilla. Yhteiset opinnot (TPO 1-3) kestävät viisi vuotta ja tämän jälkeen teemaopinnot kestävät keskimäärin kaksi vuotta. Teemaopinnot on mahdollista aloittaa samaan aikaan yhteisten opintojen kanssa niiden loppuvaiheessa, jos asiasta on sovittu ennakoon päätoimisen kuvataiteen opettajan kanssa. Lisäksi oppilas voi osallistua Taidenäyttelyretki -teemakursseille sekä Kuvataiteen kesä lapsille ja nuorille -teemakursseille jo yhteisten opintojen aikana.

Lasten ja nuorten taiteen perusopetuksen lisäksi tarjotaan varhaisiän kuvataidekasvatusta 20 tuntia sekä syys- että kevätlukukaudella. Varhaisiän kuvataidekasvatuksen kokonaislaajuus on yhteensä 40 tuntia, joita ei lasketa mukaan taiteen perusopetuksen opintojen tuntimäärään. Varhaisiän kuvataidekasvatus antaa valmiuksia taiteen perusopetukseen, mutta siihen osallistuminen ei ole edellytys taiteen perusopetuksen opintojen aloittamiseen.

Taiteen perusopetus on tarkoitettu kouluikäisille, 6–18-vuotiaille lapsille ja nuorille. Oppilaaksi otetaan ilmoittautumisjärjestyksessä, eikä erillistä pääsykoetta ole. Jokaiselle taiteen perusopetuksen kurssille ilmoitaudutaan erikseen. Oppilas voi myös osallistua taiteen perusopetuksen kursseille, vaikka hän suorita taiteen perusopetuksen koko oppimäärää.

Jos oppilas keskeyttää opintonsa kesken lukuvuotta, tulee siitä ilmoittaa Mäntsälän kansalaisopiston toimistoon. Huoltaja ilmoittaa opintojen keskeytyksestä alle 18 oppilaan kohdalla. Täysi-ikäinen oppilas ilmoittaa itse opintojensa keskeyttämisestä toimistoon.

10.3. Varhaisiän kuvataidekasvatus

Varhaisiän kuvataidekasvatuksen opetus tukee lapsen itsetunnon kehittymistä ja myönteisen minäkuvan muodostumista. Tavoitteena on tarjota lapselle myönteisiä kokemuksia ja elämyksiä visuaalisten taiteiden parissa sekä luoda pohjaa myöhemmille

opinnoille. Lapsi harjoittelee ilmaisemaan itseään visuaalisin keinoin ja havainnoimaan ympäristöään. Oppilas harjoittelee toisten huomioon ottamista ja työhön keskittymistä sekä omasta työtilasta ja -välineistä huolehtimista. Varhaisiän työskentelyssä korostuu toiminnallisuus ja moniaistisuus.

Työskentelyssä pyritään kehittämään oppilasta kokonaisvaltaisesti huomioon ottaen lapsen ikä ja kehitystaso. Leikillä ja keksimisen ilolla on keskeinen rooli oppimisessa. Varhaisiän opinnot ovat valmentavia kuvataideopintoja. Niiden jälkeen oppilas voi jatkaa taiteen perusopintoihin kuvataiteessa.

Varhaisiän kuvataidekasvatus on suunnattu 5–7 –vuotiaille lapsille. Kurssi kokoontuu sekä syys- että kevätlukukaudella 12 kertaa (á 75 min) eli yhteensä 24 kertaa.

[Varhaisiän kuvataidekasvatuksen perusteet](#)

10.4. Lasten ja nuorten kuvataiteen yhteiset opinnot

10.4.1 Yleistä yhteisistä opinnoista

Kuvataiteen yhteiset opinnot on suunnattu kouluikäisille lapsille ja nuorille, pääosin 7–14-vuotiaille oppilaille. Yhteisissä opinnoissa koko lukuvuoden kurssien laajuus on 60 tuntia vuodessa. Opintojen kesto on viisi vuotta, jolloin yhteisten opintojen laajuus 300 tuntia täyttyy.

10.4.2 Yhteisten opintojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kuvataiteen yhteisten opintojen tarkoituksena on taiteenalan perustaitojen hankkiminen. Opintojen tavoitteena on rohkaista ja tukea oppilaan kuvallista ilmaisua, omakohtaisen taidesuhteen muotoutumista sekä identiteetin rakentumista.

Opetuksen tavoitteet aihepiireittäin ovat:

Taidesuhde

- tukea oppilaan taidekäsityksen ja itsetuntemuksen kehittymistä tavoitteellisen kuvailmaisun kautta
- kannustaa oppilasta oman ilmaisun kehittämiseen kuvallisen työskentelyn ja sen reflektoinnin avulla
- innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kuvailmaisun keinoihin ja prosesseihin, taiteiden välisiin työskentelytapoihin sekä hänelle merkitykselliseen taiteeseen.

Visuaalinen lukutaito

- innostaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä moniaistisesti sekä taiteiden ja tieteiden välisyyttä hyödyntäen
- kannustaa oppilasta tutkimaan erilaisia kuvia, median ilmiöitä ja ympäristön visuaalisuutta
- ohjaa oppilasta tulkitsemaan visuaalista kulttuuria eri näkökulmasta
- kannustaa oppilasta käyttämään erilaisia kuvatulkinnan keinoja, jatkamaan tulkintojaan ja keskustelemaan niistä
- innostaa oppilasta pohtimaan kuvataidetta historiallisesta, kulttuurisesta, yhteiskunnallisesta ja tulevaisuuden näkökulmasta.

Osallisuus ja vaikuttaminen

- kannustaa oppilasta pohtimaan kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

ilmeneviä arvoja

- rohkaisee oppilasta tarkastelemaan omassa kuvailmaisussa ja toiminnassa ilmeneviä arvoja

- ohjaa oppilasta kriittisen ajattelun kehittämiseen
- kannustaa oppilasta ilmaisemaan näkemyksiään ja ottamaan kantaa taiteen keinoin.

Opetuksessa tutkitaan ihmisenä olemista, luontoa ja kulttuuria taiteen keinoin. Kuvataidetta lähestytään henkilökohtaisten, yhteisöllisten ja kulttuuristen merkitysten kantajana, välittäjänä ja purkajana. Perusteiden keskeiset sisällöt *kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot, omat kuvat, taiteen maailmat ja visuaalinen ympäristö* sisältyvät jokaiseen opetusvuoteen.

Opetuksen keskeiset sisällöt aihepiireittäin ovat:

Kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot

Opetuksessa tutkitaan kuvan kieltä ja kuvan merkitysten rakentumista sekä harjoitellaan visuaalista havaitsemista ja ajattelua, sanallistamista ja kuvista keskustelemista. Opinnoissa kokeillaan erilaisten välineiden ja materiaalien ilmaisullisia mahdollisuuksia sekä hyödynnetään digitaalisten ja muiden teknologioiden mahdollisuuksia taiteellisessa ilmaisussa.

Omat kuvat

Opetuksessa tutkitaan oppilaiden havainnoista, kokemuksista, toimintatavoista ja elämänpiiristä sekä heille merkityksellisistä kuvakulttuureista nousevia sisältöjä. Opinnoissa pohditaan oppilaiden omien kuvien henkilökohtaisia merkityksiä ja niiden suhdetta muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Taiteen maailmat

Opetuksessa tutkitaan teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, kulttuureita ja visuaalisten taiteiden lajeja. Opinnoissa tutustutaan nykytaiteen toimintatapoihin,

pohditaan taiteen kulttuurisidonnaisuutta sekä käsitellään taiteen historiallisia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia osallistua paikalliseen taidetoimintaan.

Opinnoissa tutustutaan taiteen instituutioihin, muihin kulttuurikohteisiin, ajankohtaisiin taiteen ilmiöihin ja visuaalisten alojen ammattilaisten työhön.

Visuaalinen ympäristö

Opetuksessa tutkitaan erilaisia luonnonympäristöjä, rakennettuja ympäristöjä, esineympäristöjä, mediaympäristöjä ja visuaalisia osakulttuureja. Opinnoissa harjoitellaan visuaalisen ympäristön esteettistä, ekologista ja eettistä arvottamista sekä käsitellään ympäristön merkitysten rakentumista.

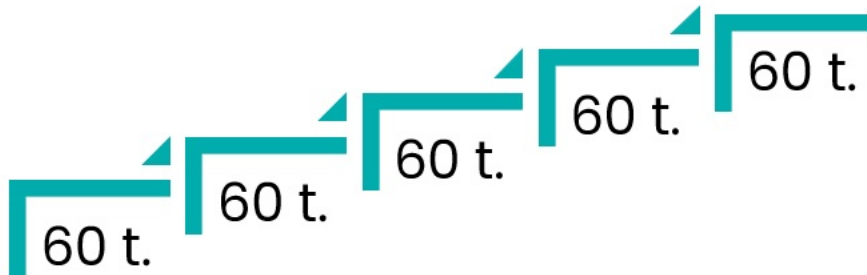
10.4.3 Yhteisten opintojen laajuus

Yhteiset opinnot kestävät kokonaisuudessaan viisi vuotta, jotta opintojen 300 tunnin laajuus täyttyy. Vuodessa oppilas saa opetusta 60 tuntia. Syyslukukaudella on 14 opetuskertaa ja kevätlukukaudella 16 opetuskertaa. Oppitunnin pituus on 45 min ja opetuskerran pituus on kaksi oppituntia.

Oppilas suorittaa yhteisten opintojen viisi TPO 1-3 -kurssia oppilaan iän mukaan. Kukin oppilas etenee oman opintopolkunsa mukaisesti sen mukaan, minkä ikäisenä hän on aloittanut opinnot. Yhteisten opintojen loppuvaiheessa oppilaan on halutessaan mahdollista osallistua kahdelle kurssille lukuvuoden aikana saadakseen opintokokonaisuuden valmiiksi.

Yhteiset opinnot, 300 t.

- koostuvat TPO 1, TPO 2 ja TPO 3- kursseista

Yhteisten opintojen kurssit voidaan järjestää seuraavasti:

TPO 1 / 60 t (1–2 lk. / 7–8 v.)

TPO 2 / 60 t (3–5 lk. / 8–11 v.)

TPO 3 / 60 t (5 lk.- / 11 v.-)

tai näiden yhdistelmänä:

TPO 1-2 / 60 t (1–3 lk. / 7–10 v.)

TPO 2-3 / 60 t (3 lk.- / 9 v.-)

10.4.4 Yhteisten opintojen opintokokonaisuudet

Kuvataiteen yhteisten opintojen (300 t) opintokokonaisuudet Mäntsälän kansalaisopiston lasten ja nuorten taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelmassa ovat:

Kuvataide TPO 1 -kurssi

Kuvataiteen yhteisten opintojen tarkoituksena on perustaitojen hankkiminen piirtämisessä, maalaamisessa ja kolmiulotteisessa työskentelyssä. Lähtökohtana on oppilaan omat kokemukset elämänpiiristään. Oppilas harjoittelee kuvallista työskentelyä tutkien teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, kulttuureita ja visuaalisia taiteita. Opetuksessa tutkimme

esineympäristöä ja visuaalista kulttuuria oman ilmaisun pohjaksi. Opintojen tavoitteena on rohkaista oppilasta kuvallisen ilmaisun ja omakohtaisen taidesuhteen muotoutumisessa.

Kurssi on lasten taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän yhteisten opintojen kurssi (60 t). Kuvataiteen yleisen oppimäärän tehtävänä on tukea oppilaan kasvua, itsetuntemusta, identiteetin rakentumista ja kulttuurista osaamista kuvataiteen keinoin. Oppilasta kannustetaan nauttimaan kuvataiteesta sekä arvostamaan omaa ja muiden taiteellista työtä. Opinnot luovat perustaa kuvataiteen elinikäiselle harrastamiselle.

Sisällöt:

- visuaalinen havaitseminen
- oma elämänpiiri
- tutkitaan teoksia/tapahtumia lähiympäristössä
- tutkitaan luontoa ja rakennettua ympäristöä
- kokeillaan erilaisia välineitä ja materiaaleja
- omat kokemukset elämänpiiristä
- opetuksessa tutkitaan teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, kulttuureita ja visuaalisia taiteita ja tuodaan se omaan työskentelyyn
- tutkitaan esineympäristöä oman ilmaisun pohjaksi

Kuvataide TPO 2 -kurssi

Kuvataiteen yhteisten opintojen tarkoituksena on perustaitojen hankkiminen piirtämisessä, maalaamisessa ja kolmiulotteisessa työskentelyssä. Lähtökohtana on oppilaan omat näkökulmat opetuksen teemoihin. Oppilas harjoittelee kuvallista työskentelyä tutkien kuvan kieltä ja merkityksiä töissään ja toisten teoksissa. Tutkimme yhdessä taiteen historiallisia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä sekä erilaisia visuaalisia kulttuureja. Opintojen tavoitteena on rohkaista oppilasta kuvallisen ilmaisun ja omakohtaisen taidesuhteen muotoutumisessa.

Kurssi on lasten taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän yhteisten opintojen kurssi (60 t). Kuvataiteen yleisen oppimäärän tehtävänä on tukea oppilaan kasvua, itsetuntemusta, identiteetin rakentumista ja kulttuurista osaamista kuvataiteen keinoin. Oppilasta kannustetaan nauttimaan kuvataiteesta sekä arvostamaan omaa ja muiden taiteellista työtä. Opinnot luovat perustaa kuvataiteen elinikäiselle harrastamiselle.

Sisällöt:

- opetuksessa tutkitaan kuvan kieltä ja kuvan merkitysten rakentumista
- oppilaiden toimintatavoista nousevat sisällöt
- käsitellään taiteen historiallisia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä
- tutkitaan erilaisia visuaalisia osakulttuureja
- kuvan merkityksen sanallistaminen
- omien teosten suhde muiden teoksiin
- tutustutaan taiteen kulttuurisidonnaisuuksiin suhteessa taidehistoriaan
- mediaympäristön merkitys tekemiseen
- opinnoissa hyödynnetään visuaalisen ympäristön esteettistä, ekologista ja eettistä arvoa omassa työskentelyssä

Kuvataide TPO 3 -kurssi

Kuvataiteen yhteisten opintojen tarkoituksena on perustaitojen hankkiminen piirtämisessä, maalaamisessa ja kolmiulotteisessa työskentelyssä. Lähtökohtana on oman ilmaisun vahvistaminen eri välineillä ja materiaaleilla työskentelemällä sekä oppilaiden välinen vuorovaikutus. Opetuksessa pohdimme oman taiteen suhdetta eri aikakausien taiteen tekemiseen ja tutustumme rakennettuun ympäristöön. Opintojen tavoitteena on rohkaista oppilasta kuvallisen ilmaisun ja omakohtaisen taidesuhteen muotoutumisessa.

Kurssi on lasten taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän yhteisten opintojen kurssi (60 t). Kuvataiteen yleisen oppimäärän tehtävänä on tukea oppilaan kasvua, itsetuntemusta, identiteetin rakentumista ja kulttuurista osaamista kuvataiteen keinoin. Oppilasta

kannustetaan nauttimaan kuvataiteesta sekä arvostamaan omaa ja muiden taiteellista työtä. Opinnot luovat perustaa kuvataiteen elinikäiselle harrastamiselle.

Sisällöt:

- harjoitellaan ilmaisuksellisia mahdollisuuksia eri välineillä ja materiaaleilla oman ilmaisun vahvistamiseksi
- oman ja ryhmän välinen vuorovaikutus
- oman taiteen suhde eri aikakausien taiteen tekemiseen
- kädenjälki rakennetussa ympäristössä
- tutkitaan oppilaiden havainnoista nousevia merkityksiä
- harjoitellaan ajattelua ja kuvista keskustelua
- opinnoissa tutustutaan nykyaikaisen taiteen toimintatapoihin
- opinnoissa harjoitellaan visuaalisen ympäristön esteettistä, ekologista ja eettistä arvottamista sekä käsitellään ympäristön merkitysten rakentumista.

10.5. Lasten ja nuorten kuvataiteen teemaopinnot

10.5.1 Yleistä teemaopinnoista

Kuvataiteen teemaopinnot on suunnattu kouluikäisille lapsille ja nuorille, pääosin 11–18-vuotiaille oppilaille. Oppilas siirtyy teemaopintoihin viimeistään yhteisten opintojen suorittamisen jälkeen. Teemaopinnot on mahdollista aloittaa samaan aikaan yhteisten opintojen kanssa niiden loppuvaiheessa, jos asiasta on sovittu ennakkoon päätoimisen kuvataiteen opettajan kanssa. Lisäksi oppilas voi osallistua Taidenäyttelyretki -teemakursseille sekä Kuvataiteen kesä lapsille ja nuorille -teemakursseille jo yhteisten opintojen aikana. Opintojen kesto on keskimäärin 2–2,5 vuotta, jolloin teemaopintojen laajuus 200 tuntia täyttyy.

10.5.2 Teemaopintojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kuvataiteen teemaopintojen tarkoituksena on oppilaan yhteisissä opinnoissa hankkimien taitojen laajentaminen sekä ohjata kohti itsenäisempää työskentelyä. Opintojen tavoitteena on kuvataiteellisen ajattelun ja ilmaisun syventäminen sekä tietojen ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittäminen.

Opetuksen tavoitteet aihepiireittäin ovat:

Taidesuhde

- kannustaa oppilasta taidekäsityksen kehittämiseen tavoitteellisen kuvailmaisun, hänelle merkityksellisen taiteen ja oman oppimisen reflektoinnin kautta
- kannustaa oppilasta identiteettinsä pohdintaan erilaisia kuvia tekemällä ja niitä tulkitsemalla
- tukea oppilasta osaamisensa kehittämisessä tavoitteidensa ja näkemystensä mukaisessa itsenäisessä tai yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä
- rohkaista oppilasta käyttämään erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvailmaisun taitojaan.

Visuaalinen lukutaito

- rohkaista oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti sekä taiteiden ja tieteiden välisyyttä hyödyntäen
- vahvistaa oppilaan kykyä käyttää kuvan kieltä, kuvallisia muuttujia ja kuvallisen kerronnan keinoja
- kehittää oppilaan taitoa tutkia visuaalista kulttuuria tekijän, katsojan ja teoksen näkökulmista sekä perustella omia tulkintojaan

- ohjata oppilasta laajentamaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemustaan.

Osallisuus ja vaikuttaminen

- tukea oppilasta hänen ilmaistessaan näkemyksiään taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista
- ohjata oppilasta ottamaan huomioon esteettiset, ekologiset ja eettiset arvot itsenäisesti ja ryhmässä toimiessaan
- kannustaa oppilasta kehittämään kriittistä ajatteluaan tarkastelemalla arvojen merkitystä omassa elinympäristössä, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- ohjata oppilasta ilmaisemaan näkemyksiään ja mielipiteitään taiteen keinoin.

Opetuksessa tutkitaan ihmisenä olemista, luontoa ja kulttuuria taiteen keinoin. Kuvataidetta lähestytään henkilökohtaisten, yhteisöllisten ja kulttuuristen merkitysten kantajana, välittäjänä ja purkajana.

Opetuksen keskeiset sisällöt aihepiireittäin ovat:

Kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot

Opetuksessa tutkitaan kuvan kieltä ja kuvan merkitysten rakentumista sekä harjoitellaan visuaalista havaitsemista ja ajattelua, sanallistamista ja kuvista keskustelemista. Opintoissa kokeillaan erilaisten välineiden ja materiaalien ilmaisullisia mahdollisuuksia sekä hyödynnetään digitaalisten ja muiden teknologioiden mahdollisuuksia taiteellisessa ilmaisussa.

Omat kuvat

Opetuksessa tutkitaan oppilaiden havainnoista, kokemuksista, toimintatavoista ja elämänpiiristä sekä heille merkityksellisistä kuvakulttuureista nousevia sisältöjä.

Opinnoissa pohditaan oppilaiden omien kuvien henkilökohtaisia merkityksiä ja niiden suhdetta muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Taiteen maailmat

Opetuksessa tutkitaan teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, kulttuureita ja visuaalisten taiteiden lajeja. Opinnoissa tutustutaan nykyaikaisen taiteen toimintatapoihin, pohditaan taiteen kulttuurisidonnaisuutta sekä käsitellään taiteen historiallisia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia osallistua paikalliseen taidetoimintaan.

Opinnoissa tutustutaan taiteen instituutioihin, muihin kulttuurikohteisiin, ajankohtaisiin taiteen ilmiöihin ja visuaalisten alojen ammattilaisten työhön.

Visuaalinen ympäristö

Opetuksessa tutkitaan erilaisia luonnonympäristöjä, rakennettuja ympäristöjä, esineympäristöjä, mediaympäristöjä ja visuaalisia osakulttuureja. Opinnoissa harjoitellaan visuaalisen ympäristön esteettistä, ekologista ja eettistä arvottamista sekä käsitellään ympäristön merkitysten rakentumista.

10.5.3 Teemaopintojen laajuus

Kuvataiteen teemaopinnot ovat laajuudeltaan yhteensä 200 oppituntia. Oppitunnin laskennallinen pituus on 45 min.

Teemakurssien koko lukukauden mittainen työpaja -kurssien laajuus on 40 tuntia. Se sisältää neljä tuntia itsenäistä työskentelyä. Lukukauden mittaisilla kursseilla opetuskerran pituus on kolme oppituntia ja lukukaudella on 12 opetuskertaa.

Teemaopintojen lyhytkurssit, kesäkurssi tai taidenäyttelyretket sekä itsenäiset taidenäyttelykäynnit voivat olla laajuudeltaan tätä lyhyempiä. Teemaopintojen kursseihin sisältyy myös itsenäistä työskentelyä, joka voi pitää sisällään luonnostelua, ideointia,

materiaalien hankintaa, kuvista tai näyttelyistä kirjoittamista tai oppimispäiväkirjan/portfolion parissa työskentelyä.

Oppilaan on myös mahdollista valita vapaavalintaisia kursseja Mäntsälän kansalaisopiston muusta avoimesta kurssitarjonnasta. Tällöin oppilas ja hänen huoltajansa sopivat etukäteen päätoimisen kuvataiteenopettajan kanssa siitä, soveltuvatko avoimet kurssit hänen teemaopintoihinsa. Avoimilla kursseilla oppilas pitää oppimisestaan oppimisvihkoa (portfoliota) tai muuten osoittaa kuvataiteen teemaopintojen tavoitteiden toteutumisen. Kurssin opettaja on tietoinen taiteen perusopetuksen oppilaan tavoitteista. Tavoitteet ja sisällöt vastaavat opetussuunnitelman tavoitteita ja niistä sovitaan kurssikohtaisesti.

Teemaopintoihin ei sisälly erillistä päättötyötä, mutta oppilas voi halutessaan ja opettajan kanssa niin sopiessaan suunnitella ja toteuttaa itsenäisen projektin tai työn opintojen loppuvaiheessa viimeisen teemaopintoihin kuuluvan työpaja -kurssin aikana. Tällöin oppilas sopii opettajan kanssa itsenäisen työn tekemisestä, sen laajuudesta, työtavoista ja materiaaleista. Oppilas myös laatii itsenäisen työn eri vaiheista oppimispäiväkirjan tai portfolion, jossa hän arvioi omaa työskentelyään. Itsenäistä työtä tehdään opettajan ohjauksessa työpaja -kurssilla.

Teemaopintojen kokonaislaajuus on 200 t. Teemaopintokokonaisuuden saa suoritettua viidellä Työpaja -teemakurssilla (40 t). Teemaopintoja voi suorittaa myös muilla teemaopintojen lyhytkursseilla. Iltaisin ja viikonloppuisin järjestettävät teemaopintojen lyhytkurssit (10–20 t) voivat olla yhteisiä aikuisten taiteen perusopetuksen kanssa ja oppilas voi sisällyttää niitä teemaopintoihinsa, jos osallistumisesta on sovittu ennakoon päätoiminen kuvataiteen opettajan kanssa. Teemaopintoihin voi sisällyttää myös Kuvataiteen kesä lapsille ja nuorille -teemakursseja (20 t). Lisäksi teemaopintoja voi suorittaa Taidenäyttelyretki -teemakursseina (10 t), joita voi sisällyttää opintoihin enimmillään 50 tuntia koko opintojen aikana. Kuvataidenäyttelyt -teemakurssilla oppilas voi täydentää teemaopintoja koko opintojen aikana enimmillään 30 tuntia ja muilla avoimilla vapaavalintaiset kuvataidekurssit -teemakokonaisuuden kursseilla enimmillään 20 tuntia.

Teemaopinnot (200 t) voivat koostua esimerkiksi seuraavasti:

Työpajakurssi 5 x 40 t – yht. 200 t

tai:

Työpaja -teemakurssi 4 x 40 t – yht. 160 t

Kuvataiteen kesä lapsille ja nuorille -teemakurssi (20 t)

Teemalyhytkurssi tai vapaavalintaiset kuvataidekurssit (20 t)

tai:

Työpaja -teemakurssi 3 x 40 t – yht. 120 t

Taidenäyttelyretki -teemakurssi 5 x 10 t – yht. 50 t

Kuvataiteen kesä lapsille ja nuorille -teemakurssi (20 t)

Kuvataidenäyttelyt -teemakurssi 5 x 2 t – yht. 10 t

Teemaopinnot, 200 t.

Vaihtoehto 1

- Työpajakurssi 5*40 t.

Vaihtoehto 2

- Työpaja-teemakurssi 4*40 t.
- Kuvataiteen kesä lapsille ja nuorille –teemakurssi, 20 t.
- Teemalyhytkurssi tai vapaavalintaiset kuvataidekurssit, 20 t.

Vaihtoehto 3

- Työpaja -teemakurssi 3 x 40 t., yht. 120 t.
- Taidenäyttelyretki -teemakurssi 5 x 10t , yht. 50 t.
- Kuvataiteen kesä lapsille ja nuorille –teemakurssi, 20 t.
- Kuvataidenäyttelyt -teemakurssi 5 x 2 t, yht. 10 t.

10.5.4 Teemaopintojen opintokokonaisuudet

Teemakurssien aiheet, sisällöt ja laajuudet voivat vaihdella vuosittain. Opinto-ohjelmassa ja verkkokaupassa teemaopintokurssit ovat erikseen nimettyjä taiteen perusopetuksen syventäviä teemakursseja. Ne voivat olla yhteisiä kursseja aikuisten taiteen perusopetuksen kanssa. Teemaopintokurssit ovat myös avoimia kaikille kansalaisopiston opiskelijoille.

Kuvataiteen teemaopintojen (200 t) opintokokonaisuudet Mäntsälän kansalaisopiston lasten ja nuorten taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelmassa ovat:

Työpaja -teemakurssi

Teemaopintojen työpaja -teemakurssit syventävät aiemmin opittua. Ne voivat sisältää esimerkiksi seuraavia kuvataiteen tekniikoita, menetelmiä tai niiden yhdistelmiä: piirustus, maalaus, grafiikka, kollaasi, kuvanveisto, keramiikka, tekstiili, valokuvaus/video, arkkitehtuuri, nykytaide, tilataide, soveltavat ja kokeilevat taidemuodot tai taidehistoria.

Yllä mainittujen kuvataiteen eri menetelmien työpaja -teemakurssilla syvennyttään kyseiseen tekniikkaan tutkien sen ilmaisullisia mahdollisuuksia. Kursseilla työskennellään sekä annettujen tehtävien että omien aiheiden parissa.

Kauden mittaisiin työpaja -teemakursseihin (40 t) kuuluu lähiopetuksen (36 t) lisäksi neljä tuntia itsenäistä työskentelyä. Se voi sisältää luonnostelua, ideointia, materiaalien hankintaa, kuvista tai näyttelyistä kirjoittamista tai oppimispäiväkirjan/portfolion parissa työskentelyä.

Oppilas voi halutessaan ja opettajan kanssa niin sopiessaan suunnitella ja toteuttaa itsenäisen projektin tai työn opintojen loppuvaiheessa viimeisen teemaopintoihin kuuluvan työpaja -kurssin aikana. Tällöin oppilas sopii opettajan kanssa itsenäisen työn tekemisestä, sen laajuudesta, työtavoista ja materiaaleista. Oppilas myös laatii itsenäisen työn eri vaiheista oppimispäiväkirjan tai portfolion, jossa hän arvioi omaa työskentelyään. Itsenäistä työtä tehdään opettajan ohjauksessa työpaja -kurssilla.

Työpaja -teemakurssi on lasten ja nuorten taiteen perusopetuksen teemaopintojen kurssi, jolle oppilas voi siirtyä yhteisten opintojen suorittamisen jälkeen tai niiden ollessa loppusuoralla. Kurssi on lisäksi avoin kaikille aiheesta kiinnostuneille ja myös aikuisten taiteen perusopetuksen opiskelijat voivat valita sen teemaopintoihinsa.

Teemaopintojen perusteiden keskeiset sisällöt sisältyvät kaikki joltakin osalta joka opetusvuoteen.

Sisällöt:

- perinteisten ja uusien ilmaisuvälineiden yhdistäminen omassa taiteellisessa ilmaisussa
- oman ajattelun sanallistaminen
- itselle merkityksellisten maailmankuvien sisäistäminen
- mahdollisuus hyödyntää osallistumista paikalliseen taidetoimintaan
- nykytaidetta ja sekä taidehistoriaa käsittelemällä paneutua yhteiskunnan merkitykseen taiteessa
- oman ilmaisutavan ja välineen valinta sekä sen perustelua
- oman kokemusmaailman peilaaminen omaan työskentelyyn (teoksen sisältöön)
- oman tekemisen suhde visuaalisten taiteiden kentässä
- oman taiteentekemisen avaaminen
- tutkitaan kuvan kieltä ja merkitysten rakentumista
- tutkitaan oppilaiden toimintatavoista ja havainnoista nousevia sisältöjä
- tutustutaan nykytaiteen toimintatapoihin ja pohditaan taiteen kulttuurisidonnaisuutta
- tutkitaan erilaisia mediaympäristöjä ja visuaalisia osakulttuureja
- pohditaan oppilaiden omien kuvien henkilökohtaisia merkityksiä ja niiden suhdetta muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- pohditaan taiteen kulttuurisidonnaisuutta sekä käsitellään taiteen historiallisia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä
- hyödynnetään mahdollisuuksia osallistua paikalliseen taidetoimintaan
- tutkitaan erilaisia luonnonympäristöjä, rakennettuja ympäristöjä, esineympäristöjä, mediaympäristöjä ja visuaalisia osakulttuureja
- hyödynnetään digitaalisten ja muiden teknologioiden mahdollisuuksia taiteellisessa ilmaisussa

Teema-lyhytkurssi

Teema-lyhytkurssien aiheet, sisällöt ja laajuudet (10–20 t) voivat vaihdella vuosittain.

Opinto-ohjelmassa ja verkkokaupassa teemaopintokurssit ovat erikseen nimettyjä taiteen perusopetuksen syventäviä teemakursseja. Ne voivat olla yhteisiä kursseja aikuisten

taiteen perusopetuksen kanssa. Teemaopintokurssit ovat myös avoimia kaikille kansalaisopiston opiskelijoille.

Teema-lyhytkurssit syventävät aiemmin opittua. Ne voivat sisältää esimerkiksi seuraavia kuvataiteen tekniikoita, menetelmiä tai niiden yhdistelmiä: piirustus, maalaus, grafiikka, kollaasi, kuvanveisto, keramiikka, tekstiili, valokuvaus/video, arkkitehtuuri, nykytaide, tilataide, soveltavat ja kokeilevat taidemuodot tai taidehistoria.

Yllä mainittujen kuvataiteen eri menetelmien teemalyhytkurssilla syvennyttään kyseiseen tekniikkaan tutkien sen ilmaisullisia mahdollisuuksia. Kursseilla työskennellään sekä annettujen tehtävien että omien aiheiden parissa. Kursseihin voi sisältyä myös itsenäistä työskentelyä.

Kuvataidenäyttelyt -teemakurssi

Kuvataidenäyttelyt- teemakurssi on vapaavalintainen kurssi, jota oppilas voi täydentää yleisen oppimäärän opintojensa ajan. Oppilas tutustuu itsenäisesti kuvataiteen instituutioihin, muihin kulttuurikohteisiin ja ajankohtaisiin kuvataiteen ilmiöihin tai kuvataiteen ammattilaisten työhön. Oppilas saa monipuolisia kulttuurisia ja taiteellisia vaikutteita. Oppilas tekee havaintoja näyttelystä tai vierailusta, täyttää teemakurssin lomakkeen ja palauttaa sen päätoimiselle kuvataiteenopettajalle. Yksi näyttelykerta tai vierailu kerryttää kaksi oppituntia. Kuvataidenäyttelyt- kurssin kokonaislaajuus on enimmillään 30 tuntia.

Tavoitteet

- kehittää oppilaan taitoa tutkia visuaalista kulttuuria tekijän, katsojan ja teoksen näkökulmista sekä perustella omia tulkintojaan
- ohjata oppilasta laajentamaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemustaan.

Keskeiset sisällöt

- opinnoissa hyödynnetään mahdollisuuksia osallistua paikalliseen taidetoimintaan.
- opinnoissa tutustutaan taiteen instituutioihin, muihin kulttuurikohteisiin, ajankohtaisiin taiteen ilmiöihin ja visuaalisten alojen ammattilaisten työhön

Taidenäyttelyretki -teemakurssi

Oppilas voi valita teemakursseiksi myös Mäntsälän kansalaisopiston järjestämiä taidenäyttelyretkiä. Taidenäyttelyretki- kurssi kannustaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kuvataiteen ajankohtaisiin ilmiöihin valtakunnallisesti. Kurssin laajuus teemakurssina on 10 tuntia. Kurssin hyväksyntä edellyttää, että oppilas palauttaa ja esittelee taidenäyttelykäynnille sovitun tehtävänannon päätoimiselle kuvataiteenopettajalle. Taidenäyttelyretkien kohteet vaihtelevat vuosittain. Oppilas voi sisällyttää opintoihinsa Taidenäyttelyretki -kursseja enimmillään 50 tuntia eli osallistua yhteensä viidelle taidenäyttelyretkelle osana yleisen oppimäärän opintoja.

Kuvataiteen kesäkurssi lapsille ja nuorille -teemakurssi

Kuvataiteen kesäkurssi lapsille ja nuorille -teemakurssien aiheet ja sisällöt vaihtuvat vuosittain. Kurssilla voidaan joko keskittyä yhteen kuvataiteen tekniikkaan tai kokeilla monipuolisesti kuvataiteen eri menetelmiä. Kesäkurssi soveltuu ikäsuosituksen mukaisesti kaikille aiheesta kiinnostuneille. Ikäsuosituksista on mahdollista tarvittaessa joustaa.

Lasten ja nuorten taiteen perusopintoja suorittavat voivat kerryttää kurssilla taiteen perusopetuksen teemaopintoja. Kurssin laajuus on 20 tuntia. Kurssin hyväksyntä edellyttää, että oppilas toteuttaa kurssin tehtävät ja esittää ne kurssin opettajalle.

Vapaavalintaiset kuvataidekurssit

Oppilaan on myös mahdollista valita vapaa valintaisia kursseja Mäntsälän kansalaisopiston muusta avoimesta kurssitarjonnasta. Tällöin oppilas ja hänen huoltajansa sopivat etukäteen päätoimisen kuvataiteen opettajan kanssa siitä, soveltuvatko avoimet kurssit hänen teemaopintoihinsa. Avoimilla kursseilla oppilas pitää oppimisestaan oppimisvihkoa (portfoliota) tai muuten osoittaa kuvataiteen teemaopintojen tavoitteiden toteutumisen. Kurssin opettaja on tietoinen taiteen perusopetuksen oppilaan tavoitteista. Tavoitteet ja sisällöt vastaavat opetussuunnitelman tavoitteita ja niistä sovitaan

kurssikohtaisesti. Oppilas voi sisällyttää opintoihinsa Vapaavalintaiset kuvataidekurssit - kokonaisuuteen enimmillään 20 tuntia.

10.6. Työtavat lasten ja nuorten kuvataiteen opetuksessa

Opetuksessa valitaan työtapoja, jotka kannustavat vuorovaikutukseen, yhdessä tekemiseen, toisilta oppimiseen ja oman oppimisen reflektointiin. Työtapojen valinnoissa huomioidaan oppilaiden omat tavoitteet, yksilölliset tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. Oppilasta kannustetaan ottamaan aktiivinen rooli työtapojen valinnassa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Työtapojen monipuolisuutta edistetään hyödyntämällä paikallisia kulttuuripalveluja, verkostoja, toimijoita ja globaaleja mahdollisuuksia.

Tavoitteena on, että valitut työtavat ja oppimisympäristöt tukevat tutkivaa asennetta uuden oppimisessa ja kriittisen ajattelun kehittymistä. Työtavoilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, tekniikoiden ja ilmaisun keinojen käyttö sekä pitkäjänteinen harjoittelu ja taitojen syventäminen. Oppilaita kannustetaan kokeilemiseen, improvisointiin ja sattuman hyödyntämiseen.

Oppilaat harjoittelevat oppimispäiväkirjan/portfolion tekemistä opintojen alusta alkaen. Oppimisportfolioon oppilas kerää materiaalia oppimistehtävistään, omista luonnoksistaan, opettelee sanallistamaan omaa tekemistään ja tekemään itsearviointia. Oppilailla on mahdollisuus korvata useamman kerran poissaoloja opettajan kanssa etukäteen sovitulla ja itsenäisillä kuvataiteen tehtävillä tai päätoimisen kuvataiteen opettajan kanssa etukäteen sopien erilliselle ja korvaamiseen soveltuvalla kurssille osallistumalla.

Oppilaiden töitä laitetaan mahdollisuuksien mukaan esille lukuvuoden aikana. Koko lukuvuoden työskentelyprosessi tulee näkyväksi Mäntsälän kansalaisopiston vuosittaisten keväänäyttelyjen yhteydessä.

10.7. Oppimisen arviointi lasten ja nuorten kuvataiteen opetuksessa

Oppimisen arvioinnin tehtävänä on tukea oppilaan kuvataiteen opintojen edistymistä. Monipuoliseen jatkuvaan arviointiin sisältyy erilaisia palautteen antamisen tapoja sekä ohjausta itse- ja vertaisarviointiin. Itsearviointissa oppilasta ohjataan pohtimaan oppimistavoitteitaan, havainnoimaan työskentelyään ja tarkastelemaan oman oppimisensa edistymistä. Oppilasta rohkaistaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta. Arvioinnilla ja muulla palautteella kannustetaan oppilasta uuden oppimiseen sekä ohjataan häntä arvostamaan toisten näkemyksiä. Arviointitaitoja harjoitellaan opintojen kuluessa. Oppilasta perehdytetään kuvataiteen arvioinnin periaatteisiin ja käytäntöihin.

Kuvataiteen yleisen oppimäärän arvioinnin kohteet ovat Taidesuhte, Visuaalinen lukutaito sekä Osallisuus ja vaikuttaminen. Oppilaalle annettavaan oppimisen arviointiin sisältyy palautetta kaikista opetukselle asetetuista tavoitteista.

Yhteisissä opinnoissa arvioinnilla tuetaan oppilasta kuvataiteen perustaitojen hankkimisessa. Jatkuvalle arvioinnille ja muulla palautteella vahvistetaan oppilaan kuvallista ilmaisua, taidesuhteen muotoutumista ja identiteetin rakentumista. Oppilasta kannustetaan oman oppimisen sanallistamiseen.

Mäntsälän kansalaisopistossa oppilailla on käytössään opintojensa aikana oppimispäiväkirjat/portfoliot, joihin oppilaat harjoittelevat sanallistamaan omaa oppimistaan. Arviointia tapahtuu jatkuvasti tuntien aikana. Opettaja antaa oppilaille tunnustusta sekä kannustavaa että rakentavaa vuorovaikutteista palautetta. Opettaja myös johdattelee oppilaat antamaan kannustavaa ja rakentavaa vertaispalautetta toisilleen.

Teemaopintojen arvioinnilla tuetaan oppilasta yhteisissä opinnoissa hankkimiensa taitojen laajentamisessa. Jatkuvalle arvioinnille ja muulla palautteella kehitetään oppilaan kuvataiteellista ajattelua, kuvailmaisua, tietoja ja vaikuttamismahdollisuuksia.